

DYMLINGEN

ISSN 2003-9204

Nr 3 2021 Årg 33

I detta nummer

**Bråkfest, demokrati-jubileum
och planer för ny riksstämma**

Ordförande har ordet

Inte ett verksamhetsår har gått sedan jag tillträdde som ordförande i Hembygdsförbundets styrelse, mycket finns att lära och förstå!

Det som just nu känns angeläget är att få er alla, 67 föreningar, att komma med förslag till nya valberedare! Den nuvarande valberedningen avgår vid vårt årsmöte i April 2022.

Styrelsen ska nu lyfta på luren för att ringa runt till alla föreningar.

Förbundet behöver er hjälp

Det är viktigt att valberedarna är väl fördelade i länet. Det är tex länge sedan Gnestakretsen representerades i förbundsstyrelsen. Med en valberedare från den delen av länet skulle troligen representationen öka i förbundsstyrelsen. I Södermanland väljs normalt 5 valberedare. Man representerar alltså inte sin krets utan arbetar på hela länet.

Förbundsstyrelsen behöver er hjälp med att finna 5 bra valberedare. Fun-

dera på era förslag och diskutera med den styrelseledamot som ringer er, eller kontakta kansliet med era förslag. Vi tar sedan kontakt med de förslag vi får. Sedan är det årsmötet som väljer valberedning.

Riksstämman 2022

I juni 2022 arrangeras Sveriges Hembygdsförbunds riksstämma här i Södermanland. Beslutat är att den ska äga rum på Sörmlands museum i Nyköping. Vår stora utmaning just nu är att planera vårt värdskap och allt annat spännande omkring den.

Vi hoppas nu på bättre och lättare sätt att träffas och umgås. Det har varit en tuff tid med digitala möten för en del och inga träffar för några av er.

Önskar er en fin och glad höst med många aktiviteter!

LENA STENSGÅRD

Bilden är från mötet då Pehr överlämnade uppdraget att vara ordförande i förbundet till Lena Stensgård i maj. Tips, trix och ordförandepärm ingick i överlämnandet.

Lena valdes in i styrelsen i augusti 2020 och hade vid årsmötet i april 2021 träffat styrelsekamraterna en gång vid sidan av Teams-mötena. Foto J Fornedal

Innehåll

Nu skall vi visa vårt Hembygds-Sörmland!	3
Kaxig utställning med satirtecknare på Sörmlands museum	4
Dundrande bråkkalas	6
Ny ordförande i Sveriges Hembygdsförbund	7
Högsjö lyfter tvättandets historia	8
Forsa byn med tre stadsdelar	9
Ellsons rebusar	10
På mitt sätt sett	11
Hedersutmärkelsen utdelad	12

DYMLINGEN NR 3 2021

Årgång 33

Södermanlands hembygdsförbund

Redaktör Jennie Fornedal
Ansvarig utgivare Sigyn Björk

Manusstopp till nr 4/2021, den 1 november 2021

Bilden på framsidan är från Bråkfesten på hembygdsgården i Malmköping. Ordförande i Hemsjöföreningen i Sörmland Eva Svensson visade de olika momenten i beredningen av det rötade linet. Jenny Haraldsson syns mitt i bilden. Foto J Fornedal

Upplaga 1500 ex
Linderoths Tryckeri, Vingåker,
oktober 2021
ISSN 2003-9204

Dymlingen distribueras till prenumeranter och styrelseledamöter i hembygdsföreningarna i Södermanlands län samt till anslutna föreningar i grannlän.

Södermanlands hembygdsförbunds kansli

Jennie Fornedal, hembygdskonsulent
Adress Tolagsg 6, 611 31 Nyköping
Tel 073-140 33 75
E-post dymlingen@live.se
Bankgiro 619-1928
Swisha till 123 483 72 33
Hemsida
www.hembygd.se/sodermanland

Vill du prenumerera?

Sätt in 150 kronor på bankgiro 619-1928. Uppge "Dymlingen 2022" samt ditt namn och adress eller kontakta kansliet.

Dags att planera riksstämman igen

Nu skall vi visa vårt Hembygds-Sörmland!

I maj 2020 skulle Sveriges Hembygdsförbunds Riksstämman gått av stapeln i Nyköping. Men som ni alla minns slog Corona-pandemin till och de flesta av våra aktiviteter fick pausas, så även förbundets Riksstämman.

Nu har vi sörmlänningar fått en ny chans. Den 3-5 juni 2022 blir det Riksstämman i Nyköping. Själva stämman äger rum på länsmuseet och här skall vi ta möjligheten att visa upp den sörmländska hembygdsrörelsen för stämmodeltagarna men också för sörmlänningarna. Under söndagen lockar vi ut så många vi kan att bese Södermanland genom att erbjuda aktiviteter av olika slag runt om i länet.

Fredagen är ankomstdag för de representanter för länsförbunden i hela Sverige som skall delta i stämman. Några aktiviteter finns i planen och då främst för stämmodeltagarna men kanske drar ett världsrekordförsök igång redan på eftermiddagen denna dag. Vi skall nämligen denna helg hjälpas åt att tillverka världens största smörkniv. Får se om vi lyckas!

Temat är slöjd, byggnads-vård och hantverk

Lördagen har vi kallat *Allmänhetens Dag*, då tänker vi oss att en hel del aktiviteter skall äga rum på planen framför mu-

seet. Vilka aktiviteterna är har vi ännu inte fastställt. Kanske kan vi få Svärta hembygdsförening att visa repslagning, andra idéer är tvåändsstickning, linbedrning, dräktparad, hur en kolmila fungerar med mera. Fler förslag välkomnas! Många av er har aktiviteter som vore trevligt att visa upp för våra gäster och allmänhet. Fundera och hör av dig till kansliet på enklaste sätt. Mitt bland alla aktiviteter kommer vi ha ett bemannat bord med information om hembygdsrörelsen i Södermanland. Här kan din förening ha broschyrer eller annan information om er verksamhet. Dessutom gör vi här ytterligare reklam för Hembygdens Dag som äger rum på söndagen.

Hembygdens dag

Att hemestra eller bara resa runt i sitt närområde för att utforska det har blivit alltmer populärt, inte minst har pandemin ökat detta intresse. Därför tänker vi oss en *Hembygdens Dag* under söndagen med aktiviteter runt om i länet som stämmobesökarna och alla andra kan ta del av. Alla föreningar som vill håller öppet sin hembygds-gård, museum eller arrangera något annat att uppleva. Ni talar om för oss på kansliet vad det är, när och var. Vi ser då till att göra reklam för ert arrange-

Höstmöte 27 november

På höstmötet den 27 november kommer vi att vidareutveckla våra planer tillsammans med er. Era perspektiv är viktigt om det ska bli så bra som möjligt.

Kjell Taavo och Helena Åberg räknar på världsrekordförsöket 2020. Ska vi, eller ska vi inte fortsätta arbeta med det spännande inslaget?

mang under stämmodagarna. Vi lovar att stämmobesökarna och allmänheten som besöker oss under lördagen kommer bli väl informerade om era arrangemang vid vårt informationsbord och på affischer.

PEHR BENGTSSON

Demokratiåret 2021 uppmärksammades tillsammans med Södermanlands bygdegårdsdistrikt genom en

Kaxig utställning med satirtecknare på Sörmlands museum

Lördagen den 4 september var det invigning av utställningen *Vässa pennan* som stod på Sörmlands museum i september. Utställning består av över 70 satirteckningar av 5 välkända tecknare.

– Detta är första och antagligen enda gången *Vässa pennan* visas på ett museum. Vi har valt platsen för att manifesteras samverkan mellan offentliga institutioner och föreningslivet när det gäller demokrati- och yttranderättsfrågor, säger Ulla Johanson som är ordförande för Bygdegårdsdistriktet i Södermanland.

I minglet sågs flera kända profiler från kulturlivet, bygdegårds- och hembygdsföreningar. Därtill Lars-Olof Johansson, ordförande i EWK-sällskapet och EWKs dotter, Margareta van den Bosch.

När muséets chef Susanna Janfalk hälsat välkommen tog Stefan Löfgren från Bygdegårdarnas Riksförbund över för att leda ett samtal om kulturens betydelse för demokrati, yttrandefrihet och delaktighet? Det blev en engagerad, kul och delvis uppsluppen diskussion om allt från ABBA till EPA-traktorer och bullar.

Bilder från invigningen av Peter Sandberg. Th Jennie Fornedal, Ulla Johansson och Susanna Janfalk.

I panelen:

- Åsa Kratz, ordförande nämnden för kultur, utbildning och friluftsnämnd i Region Sörmland
- Olof Jonmyren, politisk redaktör Sörmlands Media
- Ulla Johanson, ordförande Bygdegårdsdistriktet i Södermanland
- Jennie Fornedal, konsulent Södermanlands hembygdsförbund

Åsa Kratz menade att det har tjatats om ”att nu dör föreningslivet” varje år sedan 1945. Det som är nytt är att diskussionen om kultur leds ofta in på stickspår – ”whataboutism” som handlar om att möta fakta och argument med en ohämmad annan världsbild.

– Diskussionen spårar snabbt ur och blir ett slagfält. Ingen lyssnar och alla anklagar varandra för hyckleri, menade Åsa.

Jennie Fornedal slog ett slag för handfast vardagspraktisk demokrati som inkluderar många. Utmaning att få fler att vilja engagera sig då de flesta inte vill sitta i en styrelse men gärna gör saker som intresserar dem.

– När det gäller kultur får man inte skjuta över huvudet på folk. Det är viktigt att vara där människor är, menade Jennie.

Ulla Johanson tog upp att bullbak och EPA-traktorer är kultur som många hoppar över. Ulla menade också att en förutsättning för demokrati och yttrande frihet är att samtala och lyssna på varandra.

– Samverka mer med andra så blir allt lättare och roligare. I bygdegårdsdistriktet och hembygdsförbundet brukar vi ta på oss våra Pippi Långstrumpflätor och göra tvärtemot vad alla andra gör. På så sätt hittar vi oväntade sätt att tillsammans möta framtidens utmaningar. Vi tror att vår samverkan stärker demokratin, yttrandefriheten och ökar glädjen eftersom vi blir fler som kämpar tillsammans.

Olof Jonmyren påpekade vikten av att hitta fötterna i en ny tid. Kom-

Kaffet och kakan är en viktig kugge i det samtal som sker runt bordet. Gänget från Lärpe bjöd på "Kaffe och kunskap". På bilden ser vi Agneta Rönnqvist, Marianne Isaksson, Kennet Mattsson och Karina Veinbode. Foto Lasse Gustafsson.

Fortsättning från föregående sida

munikationen har förändrats, då färre vågar stå fast vid sin åsikt och värdegrund. Samhället behöver mer positivism. Framtiden behöver inte vara dystopisk och gamla slutsatser behöver inte vara aktuella.

– Ta vara på de ungas intressen och häng med i de nya kommunikationskanalerna, uppmanade Olof som beklagade att media inte längre har resurser att ha återkommande satirteckningar i tidningarna.

Margareta van den Bosch (EWKs dotter) fick sista ordet och bad alla komma ihåg att satir ska finnas i vardagen. Inte bara på museum.

Om utställningen

I utställningen visas verk av satirtecknarna EWK (Ewert Karlsson), Max Gustafson, Sara Granér, Magnus Bard och Marja Nyberg.

Vässa pennan är en vandringsutställning från Bygdegårdarnas Riksförbund, med stöd av Landsbygdsporten, Kulturrådet och LRF samt i samarbete med EWK-sällskapet, Arbetets Museum, EWK-museet/Centrum för politisk illustrationskonst, Galago och Studieförbundet Vuxenskolan.

Utställningen var i Sörmland ett samarbete mellan Bygdegårdsdistriktet, Hembygdsförbundet och Studieförbundet Vuxenskolan i Södermanland.

PETER SANDBERG

Värdarna Inger och Britta ägnar en lugn stund åt att rita egna satirteckningar, precis som skolklassen som just var där skulle göra. Foto J Fornedal

Värdskap och aktiviteter

När vi bokade Vässa pennan hösten 2019 planerade vi ambitiöst för en period med två aktiviteter i veckan. Det målet är uppnått. Vi har exempelvis pratat om det sörmländska föreningslivet, kaffets plats i demokratin och kunskapen, och så har Demokratiskolan vid Fogelstad uppmärksamats. Dessutom har det funnits värdar på plats i utställningen två dagar i veckan. I skrivande stund vet vi ännu inte hur många som sett utställningen.

Vårt samarbete med bygdegårdsdistriktet är unikt i Sverige. Vi ser otroliga möjligheter för våra två rörelser som har så många behov gemensamt.

Margareta van den Bosch, dotter till EWK, och Stefan Löfgren vid invigningen. Foto J Fornedal

På det bildspel som visats i utställningen ser man snabbt hur stora likheterna är mellan hembygdsföreningar och bygdegårdar.

Vi vill passa på att tacka alla som medverkat

Tack alla som haft föreläsningar, varit värdar eller bara kommit som deltagare. Utan er blir det inget. Tack för en intensiv, galen och helt underbar utställningsperiod!

Nu lyfter blicken mot framtiden och siktar mot nya gemensamma, fenomenala mål.

JENNIE FORNEDAL

Dundrande bråkkalas - med många häcklande inslag

Lördagen den 28 augusti ställdes det till med Bråkkalas på hembydsgården i Malmköping. Det var Hemslöjdsföreningen Sörmland, Södermanlands hembygdsförbund och Sörmlands museum som bjöd in till en dag där besökarna fick prova på att både bråka, skäkta, häckla och spinna. Många spännande samtal om linberedning fördes under dagen, inspirationen flödade och energin fick oss att glömma det ruggiga vädret utanför tältduken. Evenemanget var en del i den landsomfattande projektet 1 kvadratmeter lin. Detta år har närmare 200 personer i Sörmland odlat lin i projektet.

Från rötat lin till tråd

På bilden ovan till vänster bråkar Lotta Risberg det rötade och torkade linet tills dess att veden är krossad och

fibrerna som sitter runt den har lossat. På nästa bild arbetar familjerna Borg och Haggren med att ta sig an bråkningen samtidigt som uppsikten över lördagsgodiset aldrig ger vika.

Bakom dem är häcklorna uppraddade och deltagarna drar det bråkade och skäktade linet genom spikarna i häcklorna tills det är kammat och lent.

Processen med både skäktande och framförallt häcklande ger mycket "rester", dessa kallas blånor och kan även de spinnas till tråd. På nästa sida ser du hur blånorna och det häcklade linet ser ut.

På bilden nedan sitter länshemslöjds-konsulenterna Karin Sterner och Jenny Haraldsson och spinner lin. Spinnrockarna på bilden går enkelt att fälla ihop och packas ned i en ryggsäck.

1kvm lin?

Om projektet en kvadratmeter lin, 1kvm lin, kunde ni läsa i Dymlingen nr 1 2021. Det är alltså närmare 200 personer som odlat lin bara i Sörmland i år. Men linodlandet har pågått i hela Sverige och i Facebookgruppen med samma namn ser man vilket långt land vi lever i. Hur otroligt olika förutsättningar vi har i odlandet.

Min mamma och jag satte ungefär tre kvadratmeter lin. Man vill ju inte vara som alla andra, liksom. Torkan under sommaren har gjort vårt lin väldigt kort. Inte ens i närheten av den som rapporterade lin på 110 cm.

Vårt lin hänger nu på tork i vedboden i väntan på att vi ska samla mod för att våga påbörja röttningsprocessen. Den kommer "sen", nästa, eller ett annat, år. En dyr läxa vi lärt oss är att det finns andra "frörepåre" som lever i vedboden, så något utsäde för nästa år har vi inte att ta vara på.

1kvm lin är ett utmärkt exempel på projekt som alla som vill aktivt kan delta i. Det finns folk som har sitt lin i en kruka på balkongen. Detta sätt att blåsa liv i kulturarvet och göra människor delatiga i det är ett fenomenalt exempel suveränt kulturarvsarbete. Tycker hembygds-konsulenterna alltså!

BILDER AV JENNIE FÖRNEDAL, LOTTA
RISBERG OCH KARIN STERNER

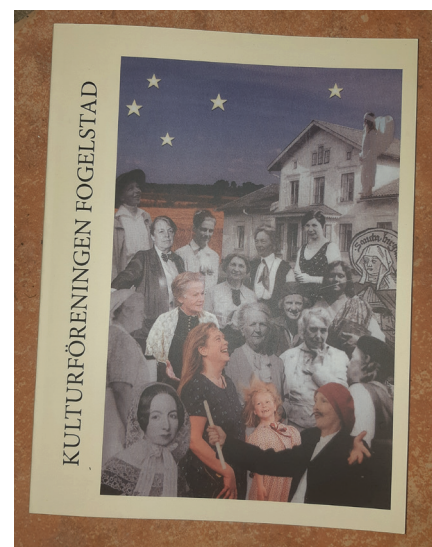

Demokratiskolan på Fogelstad

De senaste åren har det rört på sig i Julittrakten. Intresset för Fogelstagruppern har blossat upp och nu, i samband med jubileet av den kvinnliga rösträtten har det bara ökat.

Därför är nu särtrycket om Fogelstagruppern från Sörmlandsbygden 2000 åter tillgängligt för er som vill lägga vantarna på ett eget exemplar. 150 kronor kostar den 70 sidor långa skriften. Beställ genom att kontakta kansliet.

Brutna ben eller kapade fingrar?

Alla besökare (medlemmar eller ej) är olycksfallsförsäkrade (utan självrisk) vid föreningens egna arrangemang. Alla ideellt arbetande är också olycksfallsförsäkrade under arbete åt föreningen.

Lär dig mer om hur försäkringen gäller

>> sakerforeningsgard.se

Överst här ser vi Eva Svensson visa hur man skäftar, på Bräkekalaset. Mitt på sidan ses skillnaden mellan bäcklar lin och blånorna. Längst ned här ovan ser vi familjens Haggrens kamp med bråkan. Det är mäktigt att få bråka ordentligt.

Ny ordförande i Sveriges Hembygdsförbund

Årets riksstämma blev en riktig träff, men en som bara innehåll själva årsmötet. Tommy Lundström och Hans Eriksson från Sörmland deltog på mötet i Örebro.

Till ny förbundsordförande valdes Anna-Karin Andersson Nyhammar Dalarna. Maria Norrfalk lämnade alltså uppdraget.

Under mötet meddelade Jan Nordwall att medlemsavgiften till SHF för 2022 skulle sänkas med 35%, även en rabatt på försäkringspremien skulle komma 2022.

Avslutningsvis hälsades ombudet välkomna till Sörmland nästa år. Tommy och Hans rapporterar om stora förväntningar på riksstämman 2022. Efter två inställda stämmor är det dags att få träffas igen.

Nytt museum under utformning

Högsjö lyfter tvättandets historia

Under 1920–30-talet uppfördes i Högsjö fem tvättstugor för allmänheten. Lägenheterna saknade i regel indraget vatten så stortvätten fick ske vid sjön. Det blev därför en stor lättnad när tvättstugorna uppfördes.

När tvättstugorna hade spelat ut sin roll i mitten av 1900-talet fick de annan användning eller revs. Den gamla kvarnbyggnaden i byn byggdes om till tvättinrättning där man, mot en billig

peng, kunde lämna in sin tvätt och få tillbaka den struken, manglad och klar.

Dessutom hade man börjat installerat tvättmaskiner i hyreshus och villor.

Från tvättstuga till smedja och nu museum

Än finns två av de gamla tvättstugorna kvar. En är privat, den andra har varit omgjord till smedja och brukad som sådan under många år. Nu är den epo-

ken till ända och Högsjö Kulturmiljöförening har fått tillgång till huset. Syftet är att huset ska bli tvättstugemuseum och visa hur en tvättstuga en gång såg ut.

All utrustning som hörde till smedjan har tagits bort. Den gamla rökgången har reparerats. All sot och smuts har avlägsnats med hjälp av ett ångtvätsföretag. Smeden som verkade i huset har omsorgsfullt bevarat så mycket inredning som möjligt. Således finns de väggfasta tvättbänkarna kvar liksom pannmuren.

Med energi har pannmuren rengjorts och slutligen putsats med spissvärta. Nu står den på plats fullt användbar och vacker.

Grannarna bidrar

Ett stort byckar har Västra Vingåkers Hembygdsförening deponerat i tvättstugan. Mycket övrig inredning saknas men föreningens medlemmar har en hel del av detta i gömmorna hemma. Lite letande på loppisar återstår men vi har goda förhoppningar om att vi ska kunna återställa tvättstugan som den en gång var.

Tanken med återställandet är att belysa kvinnornas roll i brukssamhället. Den gamla mangelboden med sina stenmanglar finns sedan gammalt bevarad och detta blir då ett komplement. Tanken är också att vi ska kunna ha visningar för allmänheten samt prova på dagar med skolelever.

Tack vare att Riksantikvarieämbetet skjutit till medel så kan vi förverkliga vårt projekt, vilket naturligtvis gläder oss i Högsjö Kulturmiljöförening

KARIN ANDERSSON

Här ser vi tvättstugan som blev smedja och som nu har en framtid som museum. Foto Anne Åkerström

Denna bild är från en tvättdag med skolbarn på Callanderska gården i Mariefred. Det är en väldigt trevlig målbild för Högsjö kulturmiljöförening att arbeta med. Foto KGZ Fongstedt 2010.

En betraktelse över Forsa i Östra Vingåkers socken

Forsa – byn med tre stadsdelar

Vi som bor i Forsa tycker att vi är lyckligt lottade, rent av privilegierade. För några år får vi förvalta den vackra miljön och njuta av omgivande natur. När jag skriver "för några år" tänker jag att sett till byns ålder, är det några år, även om man kanske bor här i 50 år. Flera av byggnaderna är ju från sekelskiftet 1600/1700. Byn är nu inne på sitt fjärde sekel! När vi bybor samlas kommer vi ofta att tala om hur det var förr, då när spiksmedja, pappersbruk, lantbruk och trädgårdsodlingar var verksamma. Vi har hört att byn som mest hyste ca 200 invånare. Liv och rörelse, födslar och dödslar, glädje och sorg, tungt arbete och helgfirande, allt som livet bar med sig.

Vårbyn, julbyn - vår by

I skrivande stund är det senhöst, en ovanligt mild sådan, och trädgårdar och hus är iordningställda inför den kommande vintern. Det är som om byn har slagit sig till ro. Snart tänds adventsstakar och utebelysningar och granar. Sedan 2018 har vi också glädjen att kunna pynta vår nya bro med fina ljusslingor. Vår by är en riktig julby och helt underbart vacker i frost- och snöskrud. Men vår by är lika mycket en fantastisk vårby när växtligheten i alla välskötta trädgårdar och träden som kantar byvägen börjar spira och grönska. Då samlas byns invånare också för

den årliga städdagen i vägsamfällighetens regi. Denna avslutas med kaffe och samkväm. För att inte tala om vår sommarby! Den skira grönskan i juni, det fullt utslagna och blommande i juli och augusti med frukt och bär.

Tre stadsdelar och en by

Visste ni förresten att alla hus i Forsa har namn? Vi har även tre "stadsdelar". Det senare är visserligen ett nyare påfund av en av byborna som många år höll valborgsmässotal i Forsa. I Herrgårdsstaden, närmast stora landsvägen, börjar byn med Forsa Handelsbod, som också var postkontor och telegrafstation. Gamla gården med Västra och Östra flyglarna ser man rakt ner i allén, till höger finns Klockstapelhuset och

ekonomibyggnaderna till vänster. Mittens rike når man efter att ha passerat vår fina bro och där finns, direkt efter bron på vänster sida, Lillåsen och Slaggkulan. På högra sidan om vägen möter man först Långåsen och därefter Högåsen. Längre fram utefter vägen ligger Nya gården till höger på en liten höjd med Bagarstugan och en flygel.

Bergslandet nås efter att man passerat den lilla strömmen som rinner ner vid sidan om Pappersbruket. I Bergslandet finns Karosseriet ner mot Spikmedjesjön, Söråsen till vänster om byvägen och Ågården till höger. Vikstugan ligger ner mot Lillsjön och längs med byvägen upp mot skogsbrynet finns Bergbacka, Allenvinden och slutligen Talltoppen längst upp i byns slut och granne med skogen.

Idag är det fast boende i sju av byns femton bostadshus. I de övriga bor fritidsboende, de flesta från Stockholmsområdet. Det tycker vi bofasta är helt okej eftersom flera av oss också kommer därifrån men haft lyckan att få bosätta oss i Forsa för gott. Kanske kommer flera fritidsbybor flyttandes på riktigt på sikt! Många av er känner till byn Forsa och husen här men ni som inte tittat närmare på Forsa, kom hit och vandra genom vår underbara by! Välkomna!

EVA HERSLER

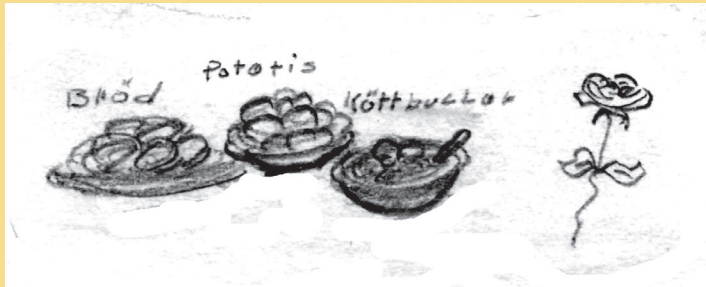
Text ur Östra Vingåker bbfs årskrift 2021.
Bilder av Jan Hersler

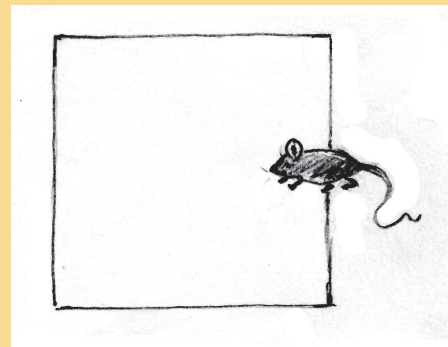

Ell-sons rebusar

Kreativa - och till sjös

Rätt svar skickas till dymlingen@live.se eller till Södermanlands hembygdsförbund, Tolagsgatan 6, 611 31 Nyköping
Den 15 november 2021 drar vi två vinnare

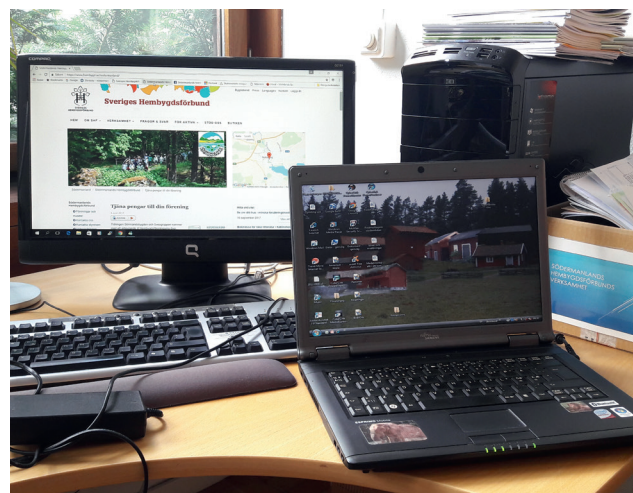
Rätt svar i Dymlingen nr 1: Ekorre, Nyckelpiga, Vildsvin och Kalkon. Vinnare denna gång är Ewa Ekström, Mariefred och Hans Liljeroth, Stockholm
Vi önskar vinnarna lycka till med skrapandet!

Din hembygd i Dymlingen

Har ni en text i er årsskrift som skulle passa i Dymlingen? Skicka in en textfil och bilder som vi får publicera till dymlingen@live.se. Hör av er om ni är osäkra. Dymlingen behöver era texter!
Det går också bra att skicka in era årsskrifter till kansliet så att styrelsen kan läsa dem och komma med förslag.

Hur skyddar ni er mot **bedrägerier** och cyberbrott?

Cyberbrott och bedrägerier ökar i samhället och riktar också in sig mot föreningar. Lär dig bedragarnas tillvägagångssätt och hur du kan förebygga att drabbas. Gå in på sakerforeningsgard.se och välj lektionen 5 Drift.

På mitt sätt sett

Bättre förr?

Därom råder delade meningar. Jag har min mening och hoppas att många delar den!

Min morfar var drygt 50 år när jag föddes och levde ungefär ett halvsekel tidigare än jag. Hur skulle ett möte oss emellan se ut om vi möttes idag. Förmodligen skulle jag komma med bil. Första frågan blir förstås ”Kommer du i droska?” ”Nej, bilen är min. ”Hur har du råd med det?” ”Avbetalning”. ”Avbetalning, är det samma sak som växel på banken?” ”Växel, jag har 6 fram och en back i bilen!” Så förvirrat kan ett samtal bli mellan personer med ett halvsekels åldersskillnad.

Pengars värde

Hade morfar levt nu skulle han möjligen ha skaffat sig kontokort efter övertalning av barn och barnbarn. Internetbank och Swish hade han nog tvekat inför. Han ville kunna se och handskas med pengar i en börs eller portmonnä. Numera har mynt och sedlar blivit så ovanliga att jag själv måste läsa valören för att veta värdet. Det behövs inte heller med nya betalningssätt. Frågan är hur Joakim von Anka nu kan illustreras badande i pengar? I kontoutdrag?

Som ung fick jag lönen i kuvert. Då sa det bara ”swish” så var lönen slut. Den kan även nu försvinna med ”Swish”. Politikerna brukar argumentera skattesänkningar med att då får löntagarna mer i plånboken. Nyligen fick vi pensionärer påökt med några kronor. Inte syntes det i plånboken! Den har för de flesta ersatts med en form av fodral med bara plats för plastkort. Skräm-

mande är att i framtiden tänker man sig identifiering med fingeravtryck eller inopererat chip i tumvecket. Uppmaningen vid rån ”Upp händerna!” kan komma att ersättas med ”Räck mig handen!” Då kan det förmodligen räcka med ett handslag för att stjäla identitets- och kontouppgifter. Säkrast vore förstås att fortsätta med armbågs-hälsningar som vi nu fått som vana.

Min morfar skulle förmodligen blivit överraskad av våra stora TV-skärmar. Om han kunde se några program så var det i svart-vitt och på en liten skärm i en stor apparat. På den tiden gällde det att bli bjuden hem till någon med TV för att följa 10.000-kronorsfrågan på lördagskvällarna. Det lyckades ofta men värre var finalen i fotbolls-VM 1958 mellan Brasilien och Sverige. Den normala kontaktfamiljen var inte idrottsintresserad även om de flesta tittade från testbild till testbild på den enda kanal som fanns och med program endast kvällstid. Man gjorde ett försök med TV-fria onsdagar men försöket fick snart nog läggas ner. Fotbollsfinalen lyckades jag få se med min morbror hos hans idrottsintresserade vän med nyinköpt TV och se Pelé lura Kalle Svensson i svenska målet.

Digitalt och trådlöst

En telefon utan sladd var helt otänkbar för mina mor- och farföräldrar. Deras telefoner hade sin givna och fasta plats på väggen, en hylla i hallen eller skrivbordet. Skulle man ringa till någon fick man veva en signal och hos den lokala telefonisten begära det nummer

man ville ringa till, namn gick oftast lika bra. Telefonisten var vanligen så välinformerad att man kunde få veta om den man sökte var hemma eller tex rest till sta'n. Det var den tidens lokala informationskanal. En fördel var att man då slapp reklamerbjudanden. Numera vägrar många svara när man inte känner igen numret och är rädd för att bli övertalad att beställa något man egentligen inte behöver. Hur når man då den person man söker? Skriva brev? Det är knappast ett teknisk framsteg. Men visst vore det roligt med ett personligt brev bland alla reklamerbjudanden och fakturor som dock även de alltmer kommer digitalt.

För många år sedan tänkte jag mig framtiden med en enda apparat med vilken man kunde ringa, skriva meddelanden, fotografera, söka uppgifter, betala med mm. Apropå det, är det någon som är intresserad av begagnad bakelittlefon, skrivmaskin, kamera, uppslagsverk, plånbok och andra ägodelar aktuella som museiföremål?

Söker man ”Digital” på nätet hamnar man så småningom på fingerborgs-blomman ”Digitalis”. Den har sedan medeltiden använts som hjärtmedicin och betecknas om ett gift. Kan det ha att göra med att digitaliseringen med smarta telefoner blivit som ett gift?

Om inte bättre så var det annorlunda förr, därom råder inga delade meningar.

GÖRAN DAHLBERG

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med nya adressen på baksidan

Avsändare: Linderoths tryckeri
Box 144, 643 22 Vingåker

Returadress: Södermanlands hembygdsförbund
Tolagsgatan 6, 611 31 Nyköping

Hedersutmärkelsen 2020 är äntligen utdelad

Det är inte bara de publika evenemangen som fått stå tillbaka under pandemin, utan även de högtidliga uppmärksammandena, så som Södermanlands hembygdsförbunds hedersutmärkelse. Efter sommaren när smittan dalade bjöd förbundsstyrelsen till slut in för att dela ut utmärkelsen ett drygt år försenat. Det blev en kväll med högtidligheter, samkväm och rabarberbubbel.

Vi samlades på Sigridslund i Årdala för att uppmärksamma Göran Hedin, Karin Lindvall och Pehr Bengtssons insatser för hembygdsarbetet i länet. Det är tre verkligt värdiga mottagare som tillsammans med märket och diplommet mottog ett glasverk av Ann-

Catrin Ingestad med ett motiv som för tankarna till alla de spännande kulturmiljöer vi alla tillsammans arbetar med.

Eftersom styrelsen nu samlades för första gången på ett år passade vi på att även avtacka Leif Jacobsson. Han avgick ur styrelsen efter 15 år som ledamot - men vi har kvar hans telefonnummer.

Det känns extra högtidligt att första gången vi samlas efter pandemin är för att få uppmärksamma några av rörelsens eldsjälar. Det blev ett alldeles utmärkt sätt att återstarta verksamheten efter över ett år av skärmmöten och avstånd. Tack alla eldsjälar för allt det ni gör. Bilder av Göran Dahlberg.

